

дистанційної освіти: досвід музичних навчальних закладів України.
Академічні візії. Львів, 2023. С. 352–369.

Лапшикова Людмила,
викладач хорових дисциплін
Кобеляцької ДМШ (м. Кобеляки)

РОЛЬ ХОРОВОГО СПІВУ В РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ

Анотація. У статті розглянуто роль хорового співу в розвитку творчих здібностей, музично-естетичному, моральному, духовному, фізичному вихованні, стабілізації психофізіологічних станів і соціалізації дітей.

Ключові слова: хоровий спів, колектив, діти, розвиток, виховання, навчання, навички.

Постановка проблеми. Для виховання гармонійно розвиненої особистості, естетичних, духовних якостей людини завжди зверталась увага на значення музичного мистецтва. Особлива роль у вирішенні цього питання надається хоровому жанру, який завдяки глибоким національним кореням, міцним традиціям завжди перебував у полі зору композиторів і виконавців. Розвиток творчих здібностей учнів є головним завданням музичних занять у сучасній освіті. Хоровий спів є одним з найкращих способів для виконання цієї мети: він впливає на розвиток творчих здібностей, організму дітей, має позитивний вплив на формування особистості. Значення співу є дуже важливим для загального і психічного розвитку, соціалізації дитини.

Розкриттю могутнього естетично-виховного потенціалу, місця і ролі хорового співу в освітньому процесі присвячували свої дослідження видатні особистості: В. О. Сухомлинський, М. В. Лисенко, М. Д. Леонтович, П. І. Муравський, М. В. Кармінський, К. І. Стеценко, Я. С. Степовий та багато інших композиторів, хормейстерів, педагогів.

Мета статті – привернути увагу до значення хорового співу у

вихованні молодого покоління, стабілізації її фізіологічного і емоційного станів.

Виклад основного матеріалу. Хоровий спів, як виконавське мистецтво, найбільш доступний та улюблений вид дитячої творчості. Воно не потребує якихось додаткових затрат, оскільки людський голос є універсальним та загальнодоступним. Виконуючи музичні твори, дитина не тільки долучається до музичної культури, але й сама створює музичну культуру, художні цінності.

Найновіші наукові дослідження, історичні традиції, досвід роботи шкіл кажуть про те, що хоровий спів впливає не тільки на емоційно-естетичний устрій особистості дитини, а й на його розумовий розвиток.

У сфері музичної психології спів розглядають як одну з форм музикотерапії, що впливає на виникнення різних емоційних станів. Спів здатен покращувати настрій, утихомирювати, заспокоювати. У дітей, що співають, виробляється стресостійкість, формується врівноважений характер. Завдяки співу покращується вимова, збільшується словниковий запас, покращується тембр голосу.

Заняття хоровим співом сприяють гармонічному, фізіологічному та психологічному розвитку дітей молодшого шкільного віку. Давно доведено, що діти, які займаються хоровим співом, менше піддаються впливу ГРВІ. Для профілактики грипу особливо рекомендовані протяжні народні пісні, адже виконувати їх потрібно широко від діафрагми. Тут і легені і горло тренується. Щоденна дихальна гімнастика зміцнює самопочуття та здоров'я всіх хористів. Як приклад можна навести пісні, які можна використовувати для занять із хором:

«Ой сивая зозуленька», укр. нар. пісня, обр. М. Леонтовича;

«Марина», укр. нар. пісня, обр. К. Домінчена;

«Павочка ходить», укр. нар. пісня, обр. А. Авдієвського;

«Колискова», муз. Й. Брамса, сл. І. Шефера;

«Співають діти», муз. І. Кириліної, сл. І. Гнатюка;

«Аве Марія», Дж. Каччіні.

Взаємозв'язок між здоров'ям і співом пояснюють по різному: одні акцентують увагу на тілесній і духовній гармонії, інші – на дихальній гімнастиці. Щоб гарно співати, треба правильно дихати. Видатний хорознавець П. І. Муравський у своїх бесідах зі студентами говорив: «Зі свого досвіду знаю, що чистим академічним співом можна навіть хворих лікувати. На підтвердження цього я чув виступи лікарів на медичному форумі які, для прикладу, називали хор Київської консерваторії, яким я тоді керував» [1].

Концертно-виконавча діяльність – найважливіша частина творчої роботи хорового колективу. Громадський виступ на концертній естраді викликає у виконавців особливий психологічний стан, що визначається емоційною піднесеністю. Заняття мистецтвом знімають нервово-психічну напругу дітей, заряджають позитивною енергією, створюючи емоційно позитивний настрій навчання.

Колективне творче спілкування дітей між собою та з педагогом розвиває соціальні комунікативні здібності учнів. Як не згадати дослідження вчених зі Швеції, яким вдалося зібрати велику кількість доказів на користь хорового співу для здоров'я людини. Виявилося, що впорядковане і спокійне дихання протягом усього виконання композиції сприяє нормалізації серцевого ритму. Позитивний ефект хорового співу ще мало вивчений, тому знадобляться додаткові дослідження, але існує багато доказів, що такий ефект є і він благотворно впливає на самопочуття.

Роль хорового співу для майбутніх солістів-вокалістів теж вивчається педагогами: у яких випадках і коли корисно співати в хорі? Наскільки корисні співи в тому чи іншому хорі для співака-початківця, який мріє про професію вокаліста? Відповідь проста – кожен випадок повинен розглядатись індивідуально, відповідно до мети, вокальних даних та умінь, професійного рівня керівника конкретного хорового колективу. При правильному підході до вокаліста, без великих навантажень на репетиціях така участь в хоровому

колективі корисна для навчання та інтенсивного розвитку співочих навичок.

Ще одне завдання гармонійного розвитку дитини, що виконує хоровий спів – це повноцінне функціонування мозку. Спів активно задіює одночасно різні аспекти: зоровий, емоційний і мовний, а також пам'ять. Внаслідок чого тонус і працездатність мозку суттєво підвищуються. А якщо дитина співає у хорі, то це ще й покращує її соціалізацію.

Дитячі психологи говорять про прямий і непрямий вплив співу на розвиток дитини. У першому випадку – це активний розвиток мовного апарату та музичного слуху. Непрямий вплив пов'язаний з емоційним піднесенням, створенням зацікавленості до творчості. Дитина, яка часто співає в побуті, або серйозно займається вокалом більш спокійна порівняно з іншими дітьми.

Висновки. Як висновок можна сказати, що хоровий спів є одним з головних засобів для розвитку естетичної, культурної, здорової нації. Головне завдання творчих хорових колективів – залучати до традиційної співочої хорової культури дітей, використовуючи багатий репертуар українських композиторів, обробки українських народних пісень, кращі зразки світової хорової культури і звичайно, твори сучасних композиторів.

Незважаючи на складні часи в Україні, хорове мистецтво залишається життєздатним. Воно витримало суперництво із засобами масової інформації, де сьогодні зароджуються нові види творчості.

Список використаних джерел

1. Бенч О. Г. Хорова школа П. Муравського. Київ : Український світ, 1993.
2. Білявський Е. Г. Засвоєння сучасної музичної мови в хорі. Київ : Музична Україна, 1984.
3. Коломієць О. М. Хорознавство: навч. посібник. Мелітополь, 2001.
4. Мархлевський А. Ц. Практичні основи роботи в хоровому класі. Київ : Музична Україна, 1986.